

## ВПЛИВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

**Л.Ю. Матвійчук, М.І. Лепкий, І.В. Масечко**

Луцький національний технічний університет,  
kalishl.y@gmail.com, lepkiym@gmail.com, iryna.masechko@gmail.com

Сільський зелений туризм вирішує не тільки соціально–економічні проблеми села, впливаючи на сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, але і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, але й в сфері обслуговування. Варто відмітити, що у рекреаційній галузі зайнятість має двоякий характер, так як багато робочих місць є сезонними або з неповним робочими днем. Темпи росту сільського зеленого туризму оцінюються від 10–20 % до 30 % у рік (для пригодницького туризму, до складу якого він входить за статистикою [ВТО](#)), а його частка в доходах від міжнародного туризму сягає 10–15 % [3].

Тільки один європейський ринок сільського зеленого туризму, за оцінками Європейської Федерації Фермерського та Сільського Туризму (EuroGites), на сьогодні складає близько 2 млн ліжко–місць. Український ринок потенційно здатний прийняти й розмістити на селі близько 150 тис. «зелених» туристів.

Аналіз наявної кількості сільських територій засвідчив позитивні аспекти можливого розвитку сільських територій. Вважаємо, що рушійним фактором такого розвитку, може стати децентралізація влади та утворення об'єднаних територіальних громад. Такі дії призведуть до об'єднання зусиль сільських жителів щодо розвитку своєї області, в тому числі й розвитку сільського зеленого туризму в таких регіонах.

Територіальний аналіз регіонів України засвідчив позитивні тенденції у цьому напрямі. Так, у 2016 році в Україні було зареєстровано 490 об'єднаних територіальних громади. Лідером в цьому плані є Вінницька область, де зареєстровано 27 таких громад. Лідером щодо кількості сільських територій є Львівська область, в якій було зареєстровано у 2016 році 1 850 сіл

У структурі населення України значну частину займає саме сільське населення. Соціально–економічна ситуація сільських громад в областях України в переважній більшості бажає кращого. Тому, під час прогнозування та планування регіонального розвитку сільського зеленого туризму необхідно оцінити реальну ситуацію у соціальній сфері села та можливі перспективи розвитку кадрової складової сільського зеленого туризму регіонів України.

В Україні характерною тенденцією останніх років є зменшення кількості сільського населення. Так, у 2016 році в селі проживало в середньому 13 175 564 мешканців, що на 1039262 особи менше, ніж у 2012 році (14214826 осіб). Щодо Волинської області, то тут аналіз також показує зменшення кількості сільського населення на 1878 осіб у 2017 році (497115 осіб) у порівнянні з 2012

роком (498993 осіб). Причому цей процес відбувається з причин як природного скорочення за рахунок дисбалансу народжуваності та смертності, так і міграції. Проте, така кількість сільського населення може свідчити про наявність на сільських територіях людських ресурсів, які можуть бути задіяні у сільському зеленому туризмі.

Для збільшення частки малого та середнього підприємництва в структурі сільського туризму, а, як наслідок для комплексного розвитку сільських територій, необхідно вжити комплекс заходів для залучення інвестицій у зміцнення туристської інфраструктури села. Необхідно створити систему стратегічного планування розвитку туризму в сільській місцевості. Мова йде не тільки про розробку державної цільової програми з розвитку сільського туризму, а, насамперед, про необхідність розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку муніципальних утворень всіх рівнів – від сільського поселення до району та області [2].

За даними Державної служби статистики, кількість економічно активного сільського населення держави віком від 15 до 70 років у середньому у 2016 році становила 5648,7 тис. осіб (у 2015 році – 5667,5 тис. осіб). Чисельність зайнятого населення на селі у віці 15–70 р. в Україні, становила 5098,4 тис. осіб (у 2015 році – 5134,2 тис. осіб).

Найвищий рівень зайнятості спостерігався у Харківській (59,3 %), Київській (58,0 %) та Дніпропетровській (57,8 %) областях, а найнижчий – у Донецькій (49,2 %), Тернопільській (49,0 %) та Волинській (48,0 %) областях України [1].

Чисельність безробітних у сільській місцевості України становила 550,3 тис. осіб у 2016 році та 5134,2 тис. осіб – у 2015 році. Аналіз безробіття на селі в областях України засвідчив його високий рівень серед молоді. Це обумовлено тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи.

Важливе значення для розвитку сільського зеленого туризму має підвищення культурно-освітнього рівня сільського населення. Для того, щоб приймати і обслуговувати відпочиваючих, господарі змушені вдосконалювати свої знання, навички з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування смачної їжі, що в свою чергу дає змогу господарям розширити їх кругозір, зав'язати нові знайомства.

Офіційно, згідно з даними державної статистики за 2016 рік, сфера обслуговування налічує більше 10,4 тисячі штатних працівників, більше 40 % яких мають спеціальну освіту в галузі туризму, а саме 4,5 тисяч осіб [4].

Згідно з проведеним Асоціацією Гостинності аналізом сучасного стану і перспектив розвитку сфери підготовки фахівців у галузі туризму в Україні, за напрямками «Туризм», «Туризмознавство» та «Міжнародний туризм» нині готують фахівців 30 державних вищих навчальних закладів, із них лише сім готують менеджерів із туризму. Серед приватних ВНЗ України більше 20 готують майбутніх працівників різних освітньо-кваліфікаційних рівнів у галузі менеджменту туризму, туризмознавства та готельно-ресторанної справи. Проте більшість цих спеціальностей і досі знаходиться на факультетах географії та історії, геоінформаційних систем, життєдіяльності та природокористування, підходи до розміщення яких були сформовані ще за радянських часів, що деформує нинішнє уявлення про туриндустрію. Це спричиняє дефіцит реально професійних кадрів на українському ринку туристичної сфери [2].

Вивчення європейської практики підготовки працівників туризму засвідчує, що в цих країнах поступово склалися так звані бінарні системи вищої туристської освіти, де поряд із університетським сектором функціонують досить численні спеціалізовані заклади. З європейських країн бінарну систему вищої туристської освіти мають Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія та ін. На протилежному полюсі перебуває так звана унітарна система вищої освіти, до складу якої входять, в основному, університети. Така система функціонує в Італії, Іспанії, Фінляндії, Швеції. До окремої групи належать країни з так званими інтегрованими університетами, до яких входять спеціалізовані середні й вищі навчальні заклади та країни колишнього соціалістичного табору.

Крім того, систематизація досвіду зарубіжних країн, в т.ч. Євросоюзу щодо розвитку сфери зайнятості на селі, засвідчила, що основними напрямками розширення зайнятості в них є: перехід до екологічно чистого органічного землеробства, альтернативне використання земель сільськогосподарського призначення, розвиток малого і середнього бізнесу в тому числі й сільського зеленого туризму. Це може слугувати для України стимулом системних дій вирішення проблеми зайнятості, запобігання безробіття, масової міграції сільського населення.

Таким чином, на шляху забезпечення сільського зеленого туризму високо кваліфікованими кадрами залишаються проблеми, успішне вирішення яких зможе усунути основні перешкоди для

розвитку галузі. Стимулювання зайнятості у сфері сільського зеленого туризму, яка абсорбує робочу силу, що вивільняється з сільськогосподарських підприємств і домогосподарств, дозволить істотно розширити сферу залучення робочої сили на селі; нівелювати сезонність аграрної праці; сформувати багатогалузеву структуру зайнятості сільського населення; уповільнити темпи і мінімізувати негативні наслідки сільської міграції; створити умови для закріплення молоді на селі за рахунок розвитку виробництв, які вимагають високої кваліфікації; підвищити доходи сільських жителів і знизити рівень бідності, підвищити мобільність робочої сили; формувати занятість, орієнтовану на ціннісні орієнтації різних соціальних верств сільського населення.

***Список використаних джерел:***

1. Асоціація індустрії гостинності. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://aigu.org.ua/vnz.html>
2. Матвійчук Л. Ю., Тищук І. В. Сільський зелений туризм як фактор регіонального розвитку: методологічний аспект та практичний досвід: монографія. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, – 2017. – 260 с.
- 3/ Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. Електронний ресурс. Режим доступу: [www.unwto.org](http://www.unwto.org)
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>